

Prázdniny před šedesáti lety

Do první třídy jsem nastoupila v září 1948 a za jedenáct let po té, v roce 1959, jsem maturovala na tehdejší jedenáctileté střední škole. Moje školní docházka a s ní spojené prázdniny spadají tedy do padesátých let dvacátého století. V historii naší země to bylo období spíše chmurné, ale prázdniny patří k času, na který se vzpomíná zvesela.

Měla jsem štěstí. Bydlela jsem na vesnici, pouhé tři kilometry od většího města, bylo možné využít přednosti obojího. Co se počtu týče, bylo nás v partě tak akorát. Velkou výhodou pro prázdninový program byla maminka našich tří kamarádů. Měla to štěstí, že byla „jenom“ v domácnosti. Neměla povinností na polích a ve chlévech, jako maminky nás ostatních. A tahle obdivuhodná paní si ke svým dvěma dcerám a jednomu synovi přibrala ještě proměnlivý počet dalších dětí různého věku. Zprostředkovala nám mnoho zážitků, které by bez ní nenastaly. Vyráželi jsme na výlety. Třeba do Doks k Máchovu jezeru. S ní byla dobrodružstvím i samotná jízda vlakem. Paní Piskačová šetřila kapsu našich rodičů a pečlivě zvažovala pořizování nejnutnějšího počtu jízenek. Pasažérům, o nichž byla schopná přesvědčit pana průvodčího, že ještě nedosáhli stanoveného věku, jízdenky nekupovala. Rovněž pejska Žolinku vždy zatajila. Pro ni to možná byla hra, jenže já jsem byla strašpytel a v sedmi letech jsem vypadala spíš na deset, než na proklamovaných necelých šest. Ale vždycky to prošlo, pan průvodčí rezignoval a nechal se udolat výřečností naší ochránkyň.

Chtěli jsme být spolu co nejlépe. Na půdě Piskačovic domku byl malý pokojík. Seknička se mu říkalo. Ten byl naším občasným společným domovem. Přespávalo nás v něm dvakrát tolik, než se do něj vešlo. Když nám nestačila půda, tak jsme si u nás za stodolou vystavěli z přebytečných prken boudu i s ležením. Pohodlí žádné, ale spát doma v posteli nebylo tak napínavé.

Potom jsme povyroستli a už bez dozoru jsme se chodili koupat do Klenice. To je potok, ke kterému jsme po mezích a přes posečená pole došli asi za dvacet minut. Zkoušeli jsme to i bosí po strništi. Díky šikovně postavené zídce vznikla v potoce tůňka velká asi tak šestkrát šest metrů. Vydováděli jsme se tam až až. Dokonce jsme si mysleli, že už umíme plavat. Později, na větších vodních plochách, jsme tuto dovednost museli dopilovat.

K vesnickým prázdninám patří i pomoc na polích. Především jsme pod bdělým dohledem družstevních žen stavěli snopy obilí do panáků. Nebo jsme na strništích pásli husy, které si tam hledaly zbylé klasy. Kytice z klasů jsme nasbírali i my a nosili je domů pro další krmení. Jednotné zemědělské družstvo mělo také živočišnou výrobu. I v ní jsme se uplatnili. Za vsi u lesa jsme na louce pásli v podvečer ovce a jalovice. Bavili jsme se různě. Dělali jsme si ohníček, vařili na něm polévku z pytlíku, nebo opékali jablka a pak v popelu pekli brambory. Občas jsme polevíli v bdělosti a svěřené stádo se zatoulalo na cizí pozemky. To pak byla mela!

Část prázdnin jsme někteří trávili na pionýrském táboře. Program byl pestrý. Výlety, sport, hry, tanečky a písničky, sbírání borůvek na koláče a knedlíky. Poznali jsme jiný kout Čech. Já jsem byla v Krompachu v Lužických horách a také v Příchovicích v Jizerských. Bylo to tam jiné, než u nás ve středních Čechách. Mnohé roubené a hrázděné domy byly prázdné a okna i dveře zatlučené prkny. Měla jsem z toho tísnivý pocit. Tehdy jsem nad tím nepřemýšlela. Až později mi došlo, že i v těchto chalupách před několika málo lety bydleli lidé. Mluvili ale německy a dějinné události a úřední rozhodnutí je donutilo hledat si domov jinde. Byli vysídleni.

Ve středoškolském věku jsme si troufli na jednodenní i vícedenní výlety na kolech. To byl panečku adrenalin! I když ten jsme ještě tehdy neznali. Prostě nervák. Kola jsme si půjčili od rodičů. S jejich výbavou, ba ani údržbou, se nikdo moc nezabýval. Vznikaly všelijaké ošemetné situace. Ale vždycky to dopadlo dobře. Pravda, mě se nejvíc vybavují svačiny někde ve stínu pod stromem. Pořádný kus chleba se sádlem a vajíčka vařená natvrdo. Vodu jsme vždy načerpali u pumpy ve vsi, kterou jsme právě projížděli.

Uprostřed léta byla pouť. Každoročně se pekly koláčky. Nás bylo doma pět dětí, koláčků bylo třeba napéct velké množství. Naštěstí bydlela v sousední vsi babička, v jejímž domku měli pec. Do ní bylo možno nasázet mnoho koláčů. Do přípravy se zapojilo celé nejbližší příbuzenstvo. Večer jsme domů vezli na vozíku prádelní koš plný koláčků. Byly nejlepší ze všech. Nosila jsem je i kamarádkám do vsi. Jen se po nich zaprášilo.

Ještě jsem zapoměla na výhodu blízkosti města. Tam jsme chodili do kina. Velkou událostí bylo zřízení krásného letního kina. Široké plátno, letní večer a napínavý film. Pro moje mladší brášky bylo větší ctí dostat se do hlediště přes zeď a dopřát si pokoukání zdarma. V nouzovém případě z větve stromu za zdí.

Na konci prázdnin se v areálu kina odehrávala okresní dožínková slavnost. Proslovy funkcionářů, chvála družstevních rolníků, potom estráda s vystoupením umělců z Prahy.

Jenže to vše už bylo kořeněné pachutí blížícího se konce prázdnin.

Jaroslava Černá